

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուշկարիոյ համար	համար
սարեկան	12 ֆր.
վեցամսայ	7 "
Արսասահմանի	
համար սարեկան	15 ֆր.
վեցամսայ	8 "
Ամերիկայի համար	
սարեկան	3 ռ.
վեցամսայ	1.50 "

Եւանջելոսն տղը ս
 ուղիսն երեսին համար
 40 սակրիս իսկ վերջին
 երեսին համար 20 սակ-
 րիս է. հրեհին ս էլի
 սնկաւենու համար
 20 0/0 զեղջ կրլայ:

Վառնայի համար ձեռ
 րէ 10 սակրիս է

ՁԱՐԹՈՒՆ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳՈՅԻՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏՈՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔԵՆԻ ԵՒ ՇԱՐՋՈՒՄ ԵՒ ՎԱՐՆԱ

ОТГОВОРНИКЪ: СТЕПАНЪ КАНАРИНЪ

համակ է Կրակ
 զի կն խմբագրութեան
 հասցեին

Редакция на вѣстникъ
 "Шаржумъ,"
 Варна

Redaction du journal
 "Charjoum"
 Varna (Bulgarie)

Պուշկարիոյ համար
 ձեռքի 15 ՍԱՆԹԻՄ
 Արսասահմանի համար
 ձեռքի 20 ՍԱՆԹԻՄ

Գրութիւնք եւ չնկ
 տրուի

ՇԱՐՋՈՒՄ-Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺԱՆԿԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

Ս. Եւնջելոսն տոնբրու առթիւ
 յառաջիկայ շաբաթ օր ՇԱՐՋՈՒՄ
 չի պիտի հրատարակուի:

ՆԱՍԱԿ ՊԱՐԻՉԻՑ

Ինչ հազորդում են թէ Դայ
 նակցութեան Արեւմտեան Բիւ-
 րոն կոմիտէներէն զբաւոր կար-
 ծիքներէ պահանջել զաշնակ-
 ցութեան գործելակերպի մասին:

Այդ լաւ միտք է. բայց ոչ մի
 դրական հետեւանք չը պէտք է
 ունենայ, որովհետեւ մեր կոմի-
 տէները և կեդրոնական կոմիտէ-
 ները մեծ մասամբ կազմված են
 այնպիսի մարդկանցից որոնք ո-
 ղոչ և ինքնուրոյն կարծիք յայտ
 նելու ընդունակութիւնից և պատ
 ջաստութիւնից զուրկ են:

Ներկայումս այդ անպատրաստ
 մարդկանց կարծիք յայտնելը
 դժուարեւում է, նրա նշանակու-
 թիւնը զբօյի է հասնում և այն
 պատճառով որ Բիւրոն գործերի
 կացութիւնը և իրաջան վիճակը
 պարզելուց յետոյ չէ որ դիմում
 է մարմինների կարծիքին. այս-
 պէտքով ամեն մի մարմին պար-
 տաւորվում է իր բնական խել-
 քին զօր տալ... մի որ և է պա-
 տասխան տալու, կամ թէ պա-
 տասխանում է բերօյի ուղած
 մտքով:

Սովորաբար կազմակերպու-
 թիւնը իր պաշտօնական օրպան-
 ներով, գործիչներով, պատուի-
 րակներով զաշնակցական ամ-
 բոխին միշտ, հակառակ
 դառն իրականութեան, հա-
 մոզում է որ գործերը փայլուն
 վիճակում են, տիրող ուղղութիւ-
 նը անսխալ է, ու ստեղծում ան
 հիմն լաւատեսութիւն, հաւատք
 զէպի կազմակերպութեան ուղ-
 ղութիւնը և գործելակերպը, ու
 վտանգաւոր կացութիւնը արհես-
 տական միջոցներով մրօխի աչ-
 քին վարդազօյնի վերածելուց
 յետոյ դիմում նրա կարծիքին.
 ճիշտ այնպէս ինչպէս նապօլեօն
 Կը ֆրանսական նորածին հա-
 սարակապետութիւնը միապետու-

թեան վերածեց:
 Հնացած բայց դեռ ճարպիկ
 միջոց հայ յեղափոխական ամբո-
 խին միապետական ուղղութեամբ
 վարելու համար, որ դեռ չէ կա-
 րողանում ըմբռնել թէ մեր ուժ-
 կազարական վերարկունների տակ
 թագնված են ամենաօրինիք և գա-
 ճած միապետականներ:

Մեր գործերը տասնհինգ տա-
 րէ շարունակ այդ ուղղութեամբ
 ընթացան. մեր պաշտօնական
 օրգանները երբէք հրապարակով
 բարդ խնդիրները չը դրին գի-
 տակից յեղափոխականների առ-
 ջել և նրանց կարծիքը հրապա-
 րակով չը պահանջեցին. կազ-
 մակերպութիւնները բաւականա-
 ցած են միայն գաղտնի կարծիք
 ներ ուղեւորով առանց իրերի ի-
 րական կացութիւնը պարզելու
 և այդ վտանգաւոր դրութիւնը
 նոյն շարունակ շարունակվում է
 մինչեւ օրս:

Այսօր այդ կերպով կարծիք-
 ների հաւաքելը աւելի վտանգա-
 ւոր է. որովհետեւ յեղափոխա-
 կան գործերի դրութիւնը աւելի
 անյստակ, կոճառտ և անմխիթա-
 րական է. երկրում կազմակեր-
 պութիւնները թոյլ և բոլորովին
 քայքայված են. կովկասի ներ-
 կայ վիճակը տեղի յեղափոխա-
 կան տարրին ստիպում է և հրա-
 մայական պարտականութիւն գը-
 նում իր ուժերը լարել տեղական
 շահերը պաշտպանելու համար,
 ու որչափ այս դրութիւնը երկար
 տեւի այնքան կովկասահայ յե-
 ղափոխականը չը պէտք է կարող
 դանայ զբաղվել Տոճկահայ խնդ-
 րով:

Սոսկիսի դժուարին պարագա
 ներում արեւմտեան բիւրոն ոչ
 թէ չը շարեւերականով պէտք է դի-
 մէր անտակ մարմինների կար-
 ծիքներին. այլ «Դրօշակաւում»
 իրերի դրութիւնը անկեղծօրէն
 պարզելուց յետոյ պէտք է հրա-
 պարակային ընդդատութեան
 ստպարէզ բանոր:

Դաշնակցական մարմինները
 կրտսան այնպիսի կարծիքներ,
 ինչ որ նրանք կազմել են պաշ-

տօնական թերթերի յարտեան
 լաւատես և իրականութիւնը
 թաղցնող յողօւմները վրա և
 այդ սխալ անհիմն կարծիքնե-
 րով պէտք է արտայայտվի այն
 ուղղութիւնը որ այսօր զնասակար
 և կորստաբեր է ճանաչվում:

Այսուհետեւ էլ մենք չենք կար-
 ծում որ ներկայ դրութիւնը պար-
 զելու և ուղղութիւնը քննադա-
 տելու համար «Դրօշակաւը» կամ
 ուրիշ պաշտօնական թերթ նա-
 խաճեանարկ լինի: Բնատի մենք
 պարտք ենք համարում հրաւեր
 կարգալ զաշնակցական բանի-
 մաց ընկերներին և յեղափոխա-
 կաններին, որոնք քննադատելի
 կողմեր են գտնուում տիրող ուղ-
 ղութեան մէջ, իրենց կարծիք-
 ները և փափագները յայտնեն
 «Ճարժում»-ի միջոցով:

Այդպիսով, թերեւս մինչեւ
 ընդհանուր ժողովը որոշ գիտակ-
 ցութիւն ստեղծվի ընկերների
 մէջ և նրանք հնարաւորութիւն
 ունենան իրենց կրկնիք պատ-
 գամաւորին որոշ հրահանգներ
 տալ ընդհանուր ժողովին ներ-
 կայացնելիք պահանջների և
 խնդիրների մասին:

ՎԱՐՈ

ԿՈՎԿԱՍԻ ՎԻՃԱԿԸ

Կովկասէն մերթ ընդ մերթ
 հասնող կցկտուր լուրերը շատ
 տագնապալից և ճգնաժամային
 վիճակ մը ընդդճմարել կուտան
 մեզ այդ կողմերու բնակիչնե-
 րուն համար. թիֆլիսի մէջ ան
 իշխանութիւնը իր գաղաթնա
 կետին հասած է: Հոյակապ Մոսկ
 ուան քար ու քանդ ընող բռնա-
 տորին թնդանօթները սկսեք են
 իրենց աւերիչ գործը կատարել
 նաեւ թիֆլիսի մէջ ուր, ապա-
 հովաբար, ամենէն աւելի շատ
 զնաստուղները հայեր պիտի ըլ-
 լն. քանի որ անոնք քաղաքին
 բնակչութեան երկու երրորդ
 մասը կը կազմեն: Պագուի մէջ
 հայերու կրած զնասները նիւթա-

պէս, ինչպէս բարոյապէս, որոնց
 ազգեցութիւնը ժամանակ անց-
 նելով միայն պիտի զգալի ըլլայ
 իր բոլոր սարսափելիութեամբ,
 այսօր թիֆլիզի հայութեան վրայ
 կը թափուի, թիֆլիզը բարոյա-
 պէս այնքան մեծ նշանակութիւն
 ունի ուսահայուն համար, որքան
 Պագուն նիւթապէս: Հայ էնտէ-
 լիկէնցիաի սրտին կը զարնեն այ-
 սօր հարուածը, հոն ուր կը սը-
 լանային այլեւս բոլոր հայոց
 զգացումները իբր միակ ապահով
 կեդրոն մեր բարոյական ու մը-
 տաւոր ուժին:

Եթէ սոսկ են թիֆլիզէն տըր-
 ուած լուրերը, այժմ հայոց ա-
 մենէն բարձրագոյն ուսումնարա-
 նը, ներսէսեան դպրոցը, ուժա-
 կոծուած ու հրոյճարակ եղած է:
 Վնասը մեծ է, ոչ միայն նիւթա-
 կան տեսակէտով, այլ մանաւանդ
 ազգային ու բարոյական: Այդ
 հաստատութիւնը, իրեն ապահով
 ու լայն պիւտեճէֆն շնորհիւ, մի-
 աճգամայն մնալով միշտ զուտ
 ազգային հաստատութիւն մը,
 երկար տարիներէ իվեր տուած
 էր ու կուտար հայութեան ուս-
 եալ, պատրաստուած երիտասարդ-
 ներ, որոնք ազգին մէջ կարեւոր
 դերեր կը կատարէին: Լուրերուն
 նայելով այդ շէնքէն նետուած
 քանի մը ումբեր առիթ տուեր
 են բանապետին զօրքերուն որ
 իրենց թնդանօթները զարձենն
 զէպի շէնքը ու ումբերը զայն
 մինչեւ որ բռնկի:

Որքան ալ նուիրական ըլլան
 կովկասի մէջ այս միջոցիս տեղի
 ունեցող կռիւնները, հայ կառույց-
 ներուն համար անհրաժեշտ է ա-
 նօգուտ ծայրայեղութիւններէ
 հեռու փախչիլ, որոնք դուցէ
 անդարմանելի զնսներ միայն
 յառաջ պիտի բերեն: Ամեն տե-
 զէ հաւասարապէս կարելի է
 ումբեր արձակել կուտելու հա-
 մար, ինչո՞ւ հանրային հաստա-
 տութիւնները վտանգուին: Մա-
 նաւանդ, նկատի ունենալու է
 նաև այն պարագան, որ հայ հաս-
 տատութենէ մը արձակուած
 ումբը կրնայ մոլեռանդ իուրի-

կաները գրգռելու հոն պատրաստել և կառավարութեան ալ առիթ տալ բոլոր հայ հաստատութիւնները փճացնելու Երեսկայեցէր թէ որքան մեծ ու շար կորուստներու պիտի ենթարկուինք :

Աւելի քան երբէք կուրկասահայ կուր պէտք է տանիլ պաղարիւն ու հաստա քայլերով Կը տեսնենք այսօր որ, կեղծ ազատականութեան հովերէ ետք, Վրթթէական վոհմակը կատարորէն կը փարի յետագիծութեան, ամէն ազատութիւն նոյնքան կը սկսի սեղմուիլ որքան առաջ թնդանոթի հարուածները ան խնայ ու անխիղճ կերպով կը խնդրեն ամէն շարժում: Այս հանգամանքներու մէջ կուր շարունակած ատենին, ուշ դարձնենք որ մեր բոլոր ունեցածը վրայ չերթայ ներսէսեան դպրոցէն ետքը, գուցէ Գէորգեան ճեմարանն ալ պատրուակով մը ուժակոծելու ելլեն բռնաորին զազան բանակները: Գուցէ էջմիածինն ալ քանդեն ու է շարժառիթ մը ստեղծելով: Սակայն մեր ջանքը այդ շարժառիթին տեղի չտալն ըլլալու է: Ասիկայ ալ մեծ յաղթանակ է և տեսակ մը պայքար է: ունեցածը պահելու պայքարը, նոր իրաւունքներ ձեռք բերելու աշխատած ատեններս:

Յ. Գ.—Այս տողերը գրուած էին արդէն, երբ մէկ ու կէս ամսէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով հասաւ «Արշալոյս»-ը որ 16 նոյեմ. թուականը կը կրէ: Կարելի է ըմբռնել թէ ի՞նչ սարսափելի կացութիւն տիրելու է կովկասի մէջ որ մէկ ու կէս ամիս շարունակ հազարակցութեանէ զուրկ մնաց երկիրը:

ՍԵՆՏԱԼ ԹԵ ԿԵՆԴԱՅԻ ՄԱՐԲ ԹՈՒԷՅՆԷ

— Ձեք ուղեր ըսել որ ծանօթ չէք Ֆրանսուս Միլիտարայութեան: Անարակոյս ծանօթ չէր: Բայց գտած չեմ երբէք անձ որ որ այդքան դիւրաւ պրծէր շփոթումէ: Անմիջապէս ինձ պատասխանեց: — Բայց այդ, ատ Միլիտարայութեանն է: Ձեմ գիտեր թէ խելքս ո՛ր էր: Հիմա լաւ մը կը յիշեմ զայն: Վերջ ի վերջոյ, խնդրեց գնել ինձմէ ուրուանկարը, բայց ես վրստահեցուցի զինքը թէ չըլլալով հանգերձ հարուստ, աղքատ ալ չէի: Կարճ խօսքով, թողուցի զայն ու թը հարիւր ֆրանքի: — Ո՛րք հարիւր ֆրանքի: — Այո, և Միլիտարայութեանն է: Այս, և Միլիտարայութեանն է: Այս, և Միլիտարայութեանն է:

ԱԼԺԵԶԻՐԱՍԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՄԱՄՈՂՈՎԻՆ ԿԱՐԴՈՒՄԸ

Մարտի Համաժողովին համար, որպէս իտալիոյ ներկայացուցիչ, Վրթթուրի—Վէնոսդաի անուանումը, ֆրանսական և իտալական մամուլէն ցնծութեամբ կողջունուի:

Վրթթուրի—Վէնոսդաի որպէս իտալիոյ արտաքին գործերու նախարար, շատ աշխատած է ժամանակին իտալիոյ և Ֆրանսայի յարաբերութեանց լաւանալուն և մերձեցումի համար, որով ասկէ կը հետեւեցուի թէ՛ նա ֆրանսացիներու կողմը բռնելու է:

Իրայն գերմանական մամուլը զժողով է: Անոր սնդոհոնականութիւնը աւելի կը շեշտուի: Անդիտոյ, ներկայ աբտաքին գործող նախարար, Էտուարտ Կրէյլի ատենաբանութեանէն յետոյ:

«Վոսիչէ Յայթունկ» լրագիրը, այս ճառի մասին խօսելով կրսէ թէ՛ Վրթթուր պէտք չունէր Մարտի Համաժողովի նախընտրին, ու է յայտարարութիւն բնելու, որովհետեւ ամէն մարդ Գերմանիոյ մէջ գիտէ թէ՛ Անգլիան, միշտ այնպէս տրամադրելի է Ֆրանսայի համար, ինչպէս անցեալ տարուան Յունիոյ ամսոյ մէջ, երբ նոյն իսկ զինու գործութեամբ պատրաստ էր անոր օգնելու:

Պրանկֆուրդէր Յայթունկ լրագիրը կիմտնայ թէ՛ ոչ Գերմանիոյն և ոչ ալ Մարտի սուրթանք պիտի համաձայնին եթէ Մարտը բարենորոգելու համար միջազգային պայտօն տրուի Ֆրանսայի:

Պիթէ ֆրանսական պատուիրակները առաջադրեն այս պահանջը ու պնդեն, որպէսզի Ֆրանսայի պայտօն տրուի Մարտը բարենորոգելու և Ուլթանի նահանգներու մէջ անդորրութիւնը

ու թ հարիւր ֆրանք առի այդ փոքրիկ կտորին համար: Հիմա կուրեմ զայն նորէն գնել ու թ հազար ֆրանքի: Բայց այդ ատենները անգամ, Միլիտարայութեան մը չինեցի յաճախողի տանը և ուրախութեամբ կուտայի զայն տար ֆրանքի, բայց ատիկա ալ մտնաւ որ զին չէր այսպիսի վարպետի մը աշակերտին: Պահանջեցի հարիւր ֆրանք: Ու թ հարիւր ֆրանքը անմիջապէս ուղարկեցի Միլիտարայութեան կողմէն ճանապարհու:

Սակայն չէի ճանապարհորդեր, կը ճեմէի Օրական լոկ մէկ նկար կը ծախէի, առտեց երբէք երկու հատ ծախել փորձելու: Անփոփոխութեն կը կրկնէի յաճախողիս:

— Յիմարութիւն մըն է իմ կողմէ Միլիտարայութեանն, որովհետեւ խեղճ մարդը հազիւ երեք ամիս կարող է սարկիլ, եւ յետ իր մահուան, իր նկարները պիտի ծախուին ոսկիի ծանրութիւնով:

Կը ջանայի այս լուրը կարելիին

ու կարգը պահպանելու իրենց այս առաջարկը բացարձակ պիտի մերժուի, իսկ այս անպատեհի մերժումը, արդեօք պիտի հարկադրէ՞ զանոնք, որ սրահը ձգեն ու հեռանան...:

Պրանկֆուրդի լրագիրը չը կարծէր և չը յուսայ թէ՛ Գերմանիոյ առաջարկելիք միջազգային յանձնախմբի մը անուանումը այս խնդրի մասին՝ ֆրանսացիներու կողմէ ալ պիտի ընդունուի:

ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՐՁԱՂՎԱՆԳ ՄԵՐ ՀՐԱՊՍՐԱԿ ԳԱՆՈՒՆ ԾԱՐԺԱՌԻԹԸ ԵՊՈՒՅԸ Գ.

Մեր երկրորդ յողուածով պարզեցինք միայն այն գիտաւոր պակասութիւնները, որոնք Սասուն յետնագաւառին գիւղատեղիներն անկարող հանդիսանալուն ամենազիջուտը պատճառներն էին. քանի որ բնորոշուած ճշմարտութիւն մըն է թէ Սասունը գիւղատեղիներն կախում ունէր ամբողջ յեղափոխական կոիւններու յարատեւութիւնը: Եւ մեր դատի յաջողութիւնը — ինչ որ շատ անգամ յեղափոխութեան ալ էր շ. Յ. Գ. պայտօնական թերթով ու բեմու վրայէն: Սակայն ցաւալի իրականութիւնը մեզ ցոյց տուաւ թէ Դաշնակցութիւնը իր պոստսիստութիւններով պատճառ դարձաւ Սասուն վերջին արդէտին, ու այս տեղ մենք գանց կրենք յիշել թէ ընդհանուր եւ թէ տեղային գոյն ունեցող շատ մը խնդիրներ, որոնցմով կարելի է այն որոշ եզրակացութեան յանգիլ թէ ի՞նչ եղած է Ապակեղորոնագան սիստէմին տակ ամենախիստ կեղծանգաման ձեւով գործելու հետեւանքը:

Հագա տեսնենք թէ մենք լուսնադիւնք:

Մենք ոչ միայն լուսնադիւնք ենք այլ աւելի կանուխ սկսած ենք բողոքել, ու մեր բողոքը եղած է իրեւ կուսակցական օրինապահներ, ամենականոնաւոր ձեւի տակ: Մեզ մէ բողոքողներ եղած են ճիշտ Սասունը արդէտին անմիջապէս յետոյ, սակայն իրեւ լուսնադիւնք հարկ հաւարած ենք սպասել 1904ի Ամերիկայի պատգամաւորական ժողովին, բայց դժբախտաբար նա ոչ միայն կարող չեղաւ արդէն բողոքուած տեղերը հանդարտեցնել, այլ բնդհականաւոր, ժողովի մէջ երեսան եւ լաւ ցաւալի իրականութիւնները շան թահարեցին նոյն իսկ աւելի գործին մօտիկ ծանօթ ընկերները որոնց մասին յետոյ կը խօսինք: Այսպէս ճիշտ այդ թուականէն կը սկսի մեր որոշ եւ վճարական բողոքը ու պատգամաւորական ժողովին անմիջապէս յետոյ, տեղոյս կօմիտէի ժողովին մէջ ամէն բողոքող ընկեր իր բողոքը յատենց ու անպայման կերպով բացատրութիւն պահանջեց: Գիտե՛ք ի՞նչ բրաւ կօմիտէն—անուանի համար դաշնակցական եղող քանի մը աղաներու շրջանորհիւ, հազարուէկ ինտրիքներ յարեց բողոքող ընկերները վարկաբեկելու համար: Աւելորդ չենք համարել ընթերցողներուն (մասնաւորապէս մեր դաշնակցական ընկերներուն) ճշգրիտ գաղափար մը տալու համար մի քանի միջադէպ յիշել: Այսպէս մի ուրիշ ժողովի մէջ, երբ քննադատութիւնը սուր կերպարանք առաւ, ժողովին ատենապետը լրբութիւնը ունեցաւ պայտօնապէս անբարոյական անուանել այն ընկերները, որոնք դաշնակցութեան անողոքարտը քննադատողներ եղան, միեւնոյն ձեւով, ուրիշ առիթիւ: Գործիչ պատգամաւոր հրաւրուած էր մասնաւորապէս բողոքող ընկերներու դէմ իր համոզիչ պըլլիւնները փչելու: Փոխանակ իւրաքանչիւր օրինաւոր հարցերու օրինաւորապէս պատասխանելու, նա իր սփոթական զէնքին հայտնութեան գիմեց: Մէկուն հարցումին՝ «Գուրե տղայ էք. բան չէք հասկնար: ուրիշ մը հարցումին՝ «Գուրե գնա՛, յու գաւառդ, քու հայրենակիցներուդ այդ վարդի յեղափոխութիւն քարոզչ, երկրորդի մը հարցումին՝ «ձեր Սարբերդի կապոյտ շարվար հագնողներէ՞ք պիտի սորվինք յեղափոխութիւնը»: շորբորդի մը նոյպէս «Գուրե կաթ ուտող երեսաներ էք»: Ասոնք եղան պատասխանը մեր օրինաւոր հարցումներուն: Այդ ժամանակէն էր, որ բողոքող ընկերներէն Ս. Պ. երբեմն «Փոթորիկ» բացագանչեց անոր այսպէս, «Այո, ոչ միայն մենք, այլ ամբողջ Ամերիկայի

կայն իրեւ լուսնադիւնք հարկ հաւարած ենք սպասել 1904ի Ամերիկայի պատգամաւորական ժողովին, բայց դժբախտաբար նա ոչ միայն կարող չեղաւ արդէն բողոքուած տեղերը հանդարտեցնել, այլ բնդհականաւոր, ժողովի մէջ երեսան եւ լաւ ցաւալի իրականութիւնները շան թահարեցին նոյն իսկ աւելի գործին մօտիկ ծանօթ ընկերները որոնց մասին յետոյ կը խօսինք: Այսպէս ճիշտ այդ թուականէն կը սկսի մեր որոշ եւ վճարական բողոքը ու պատգամաւորական ժողովին անմիջապէս յետոյ, տեղոյս կօմիտէի ժողովին մէջ ամէն բողոքող ընկեր իր բողոքը յատենց ու անպայման կերպով բացատրութիւն պահանջեց: Գիտե՛ք ի՞նչ բրաւ կօմիտէն—անուանի համար դաշնակցական եղող քանի մը աղաներու շրջանորհիւ, հազարուէկ ինտրիքներ յարեց բողոքող ընկերները վարկաբեկելու համար: Աւելորդ չենք համարել ընթերցողներուն (մասնաւորապէս մեր դաշնակցական ընկերներուն) ճշգրիտ գաղափար մը տալու համար մի քանի միջադէպ յիշել: Այսպէս մի ուրիշ ժողովի մէջ, երբ քննադատութիւնը սուր կերպարանք առաւ, ժողովին ատենապետը լրբութիւնը ունեցաւ պայտօնապէս անբարոյական անուանել այն ընկերները, որոնք դաշնակցութեան անողոքարտը քննադատողներ եղան, միեւնոյն ձեւով, ուրիշ առիթիւ: Գործիչ պատգամաւոր հրաւրուած էր մասնաւորապէս բողոքող ընկերներու դէմ իր համոզիչ պըլլիւնները փչելու: Փոխանակ իւրաքանչիւր օրինաւոր հարցերու օրինաւորապէս պատասխանելու, նա իր սփոթական զէնքին հայտնութեան գիմեց: Մէկուն հարցումին՝ «Գուրե տղայ էք. բան չէք հասկնար: ուրիշ մը հարցումին՝ «Գուրե գնա՛, յու գաւառդ, քու հայրենակիցներուդ այդ վարդի յեղափոխութիւն քարոզչ, երկրորդի մը հարցումին՝ «ձեր Սարբերդի կապոյտ շարվար հագնողներէ՞ք պիտի սորվինք յեղափոխութիւնը»: շորբորդի մը նոյպէս «Գուրե կաթ ուտող երեսաներ էք»: Ասոնք եղան պատասխանը մեր օրինաւոր հարցումներուն: Այդ ժամանակէն էր, որ բողոքող ընկերներէն Ս. Պ. երբեմն «Փոթորիկ» բացագանչեց անոր այսպէս, «Այո, ոչ միայն մենք, այլ ամբողջ Ամերիկայի

տիքի, լոկ վարպետին ներկայ անողովութիւնը յայտնելու համար, որ մերթ յայտ կը ներշնչէր եւ մերթ կը թուէր յուսահատ: Բայց որ միշտ զէպի գէշը կը գիմէր: Կընդգծէինք այս հաստատուներ և կուրակէինք բոլոր անոնց՝ որոնք մենէ նկարներ էին գնած:

Քարը շուտով անցաւ Բարիկ և գործեց հրաշալի կերպով: Բարեկամութիւն հաստատեց թղթակիցներու հետ և թիւղղրեց խօսել Միլիտարայութեանն Անգլիոյ մէջ, բոլոր քոնգրէնէն զի վրայ, Ամերիկա եւ բողոքողալ աշխարհի անկուրները:

Մեր մեկնումէն վեց շաբաթ վերջի, երեքս հանդիպեցանք միմեանց Բարիկ կանգ առինք հոն, խրատելով Միլիտարայութեանը նկարները զրկելու Շշուկը այն ատենին եղաւ և իրերը այնքան հատուկ երեցան՝ որ տեսանք թէ սխալ պիտի ըլլար աւելի երկար սպասել, Ուրեմն գրեցինք Միլիտարայութեանն անկողին և անհետանալ

դաշնակցականները երեխաներ ենք որ այնչափ ժամանակ քու եւ քեզ նմաններու պրիֆերենցիան հաւատարմութիւնը՝ Ահաւասակ այսպէս հակառակ մեր օրինաւոր ու համեստ քրեանդատութիւններուն՝ այստեսակ ընդդիմադրութիւններ սեղի ունեցան. բայց մենք դեռ չը յաւանական ժողով մը գումարուի. նոյնպէս այդ ալ մերժուեցաւ. չէին կարող չի մերժել. վստահ ըլլալով որ այդպիսի ժողովի մը գումարուի պարզապէս գերեզման փորած պիտի ըլլար կարգ մը եսաստուարներու. սկսեալ չէֆէն մինչեւ յաջնները: Կերպակէս համաձայնեցան կերպ. կոմիտէի ներկայութեամբ ժողով մը գումարել, ուր իրեն թէ կարելի պիտի ըլլար լուրջ բացատրութիւն տալ մեզի. եւ սոյն ժողովը սեղի ունեցաւ մայիս 7ին 1905ին. Երկար վիճարանութիւններէ վերջ, կեդրոնական կոմիտէի լաքէ ներկայացուցիչը իր չէֆէն սերտած ճառը վերջապէս կարգաց այսպէս. Դաշնակցութիւնը ինչ որ կրնար ու պէտք էր ըրաւ. եթէ դուք չէք սիրեր, գացէք, ուր կուզէք, մենք Հ. Յ. Դաշնակցականներս ձեր վրայ այլեւս վստահութիւն չունինք!! Մինչդեռ այս եւս չի վստահուց մեզ մենք բողոքող ընկերներս համախմբուեցանք միաձայն համաձայնութեամբ ու նամակներ ցրուեցինք Ամերիկայի քոյր կոմիտէներուն ուրոնցով թողորին ուշադրութիւնը հրահրեցինք կատարուած իրողութիւններու հանդէպ. իսկ կեդր. կոմիտէն չի վարանեցաւ մասնաւոր շժրջաբերականներով մեր այդ քայլն ալ խափանել:

Սիրելի Դաշնակցական ընկերներ, վերոգրեալ ամբողջ իրողութիւնները ցոյց տուին, որ մենք իրեն օրինական դաշնակցականներ ամէն կարելի միջոցներով աշխատեցանք որպէս զի մեր բողոքը ներքին կերպով լսելի ընենք սակայն չի յաջողեցաւ: Ուստի ինչ կը մնար մեզ ընել. բայց եթէ հրապարակ գայ ու մեր բողոքը հրապարակի վրայ դնել: Եթէ մենք ժամանակ մը լուռ մնացինք կամ կանգ առինք, մենք կըրպատինք ու կակնկալէինք, որ մեր այն ձեռնհաս ընկերները մեր ներքին կերպով ըրած բողոքները լսելով մեզի ձայնակցէին, քանի որ իրենք եղած էին աւելի խիստ բողոքողները, որոնց-

մէ Բ. 1904 դեկտեմբերի պատգամաւորական ժողովին մէջ, երբ արեւմ. բիւրօի տեղեկագիրը կը կարդացուէր. ոտքի կանգնելով. բացազանչեց. — «Այդ ինչ է. Արեւմտեան բիւրօն մեզ ազա՞յ կը կարծէ, որ այդպիսի տեղեկագիր կը զրկէ, թող ըսէ մեզ թէ ի՞նչու Սասունը երեք օրուան մէջ քարուքանդ եղաւ եւ հազարաւորներ մորթուեցան. գոհացում կուզենք...» Թ. ձն էր որ նոյն ժողովին մէջ կըսէր, «Թերեւս հասարակ դաշնակցական մը մնամ, բայց ոչ երբէք բեմերէն դաշնակցութիւն քարոզող մը, ինչպէս, ինչ երեսով» Կ. Տ. էր որ գործիչ պատգամաւորին երեսին կը պոռար թէ «դուք խաբեցիք մեզ ու ամբողջ հայութիւնը, Սասունը քար ու քանդ ընել տուիք, եւ ա՛յ շեմ հաւատար ո՛չ Դաշնակցութեան, ո՛չ ապակեղբոնացման, և ոչ կազմին, այնպէս որ դաշնակցութեան իւրաքանչիւր պատասխանատու մարմին մէկ մէկ բռնակաշինք են» և նոյնպէս ուրիշ ընկեր մըն էր որ կըսէր. «Ա. փո՛ս Թովհանէս նահիկեանի նման անկեղծ երիտասարդներու, որոնք այդպիսի սուտ քարոզներու հաւատարմով զո՛ւ եղան» Թ. մէկը ըսեց. «Դեռ այսպիսիներու շարքը երկայն է: Սակայն վերոյիշեալ պարունները, չենք գիտեր ինչ կէտի մէջ գոհացում ստացան ու յիշեալ ժողովէն անմիջապէս յետոյ, մին կեդրոնական կոմիտէի անդամ է ընտրուած, միւսը արեւմտեան նահանգներու շրջուն գործիչի պաշտօն կըստանձնէ, իսկ ուրիշ մը որ կը տարա կուսէր նոյն իսկ հասարակ Դաշնակցութեամբ մնալուն. այսօր անամութեամբ Ամերիկայի բեմերէն դեռ հին երգն է որ կերգէ: Ուրեմն սիրելի Դաշնակցական ընկերներ, դուք ըսէք կը խնդրենք, ինչ բանի վերաբերելու է ասոնք, ինչ անուն տալ պէտք է, Դուք ալ մեզ հետ այդ տեսակներուն չէք ըսեր որ «վարձ կանն եր էք»: Երբ մենք այս ամբողջ իրականութիւնները աչքի առալ կուենանք, ինչու համար ու՞ ու յաջարկութիւն պէտք չէ տալ մեր ընկեր վարդօին. որ Դաշնակցութեան այս անորոշ ու խոտնակ սխալման գէժ կը կուռի. Յիշենք Ֆրանսացի հոշակաւոր փրիստփայլ-յեղափոխական Ժ. Ժ. Ռուսոյի խօսքը. «ով որ անիրաւութիւնը կը

տեսնէ՞ ու չի բողոքեր, հաւասարապէս անիրաւութիւնը բրած կը ըլլայ»:

Ինչ Դաշնակցականներ

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԵՒ ԱԿՍՆ ԱՐԱՐԻՒՆ
 ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒՆ
 —○—
 ԸՂԴԶ. ԴԱՏԱՍՍԱԶԻՆ ՃՍՈՒԸ
 —○—
 («Մանզումէի-էֆֆեարուն քաղուած») (Շար. Անի. քիւնճ)

Առաքելի թուղթերուն եւ նամակներուն մէջ գտնուեցաւ ամբիբան կտաւ մը, որուն վրայ «Հնչակ» յեղափոխական ընկերութեան կնիքը եւ մասնաւոր նշանը կար եւ որուն մէջ խոստարարական լեզուով մը կը գովուէր Հաճի Նշան անուն մէկու մը ջանքերն ու աշխատութիւնը՝ Բոսնիայի գործերուն կարգադրութեան մէջ եւ կըսուէր թէ նախագահի վերկայական տրուած է յիշիալ Հաճի Նշանին: Այս պարագան նարցուեցաւ Առաքելի եւ Հաճի Նշանին ինքնութեանը մասին տեղեկութիւն պահանջուեցաւ: Առաքել խոստովանեցաւ թէ ակէց ատալ Ղալաթիա, Գոնսուլիտ խանին մէջ ճաշարանապետ, եւ յետոյ Սալիլ Փաշա խանի մէջ ճաշարան մը վարձող Հաճի Նշանն էր նոյն անձը, որ իսկզբան Հնչակ ընկերութեան պետերէն ըլլալով, յետոյ Իրօզակեաններուն յարած եւ անոնց մէջ մասնաւոր գիրք գրուած էր: Առաքել խոստովանեցաւ նաեւ որ Սիւլիո Ռիչին ճանչցած է այս Հաճի Նշանին միջնորդութեամբ եւ նոյն հրահրութեան ալ դարձեալ այս հաճի Նշանին միջոցաւ եւ կարգադրութեամբ էր որ Սիւլիո Ռիչիի կողմէ իր քով փոխադրուած եւ պահուած էին:

Երբ հարցուեցաւ Առաքելի թէ հիւանդանոցին պարտէզին մէջի պեղումները ինչ էին, ան պատասխանեց թէ, զգալով որ օսմանեան կառավարութեան պաշտօնեաներէն կը հետապնդուի եւ նստած սենեակը իուզարկելու համար պաշտօնական քանակցութիւններ տեղի կուենան

եղեռնական գոյքերը ընաջինջ ընելու համար, փորած էր պարտէզին մէջ այդ տեղերը ուր պիտի պահէր եւ ոչնչացնէր զանոնք. բայց սեղի ունենալիք հետապնդումներէն եւ խուզարկութիւններէն, եւ դուրս ալ իր վրայ կատարուած լուրջ լրտեսութեան ինքզինքը զգուշ պահելու համար մէկ կողմ թողուց նոյն նիւթերը փորուած տեղերը զնելու գազափարը. ի վերջոյ համոզելով իր 14 տարեկան աղջիկը Մարի Նահապետեանը, որ հիւանդանոցի վարչութեան մասնաւոր արտօնութեամբ էր քովը կը բնակէր, յաջողեցաւ հրահրութեան աղջկանուն մէջ զետեղել եւ վրան ալ աղջկան դաս գրքերը գնելով Բ. յարկ գտնուող վիրարութեան սրահին քովի բացուածքին մէջ փոխադրել ու պահել, իբր թէ անոնք իր աղջկանը դասագրքերն էին, որպէս զի իր սենեակին խուզարկութեան ատեն զանոնք չը տանէին օսմ. պաշտօնեաները. իսկ պարտէզին մէջ պատրաստած փոսերը գոցելու եւ իրենց նախկին վիճակին վերածելուն զալով Առաքել յայտարարեց որ ժամանակ չունեցաւ իր վրայ ի գործ գրուած խիստ լճրտեսութեան աղբեցութեամբ:

(Շարունակելի)

ՇՆՈՐՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

— 3 —

Տեղույս Աղբ. Ընկ. Գործ. Ժողովը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները զեկտեմբեր ամսոյ մէջ:

Դատի մը առթիւ Տիար Տիգրան Թիւֆէնքճեան իր առած հատուցումը 20 ֆրանք ամբողջութեամբ ընկերութեանս նուիրած է:

Տիար Կարապետ Եղամանեան Ս. Մննդեան այցելութենէ զերծ մնալու համար 5 ֆր.

Նուիրատուութիւն անուան տօնախմբութեանց առթիւ. Տ. Տ. Յակոբ Թօսպըլըզեան 40 ֆր. Անդրանիկ Զօլագեան 5 ֆր. Նիկողոս Գէտտանեան, 5 ֆր. Նիկողոս Զիւնան, 3 ֆր. Սալիկ Ազնաւորեան 2 ֆր. Յակոբ Պօղոսեան 2 ֆր. Պօղոս Գալէմճեան, 2 ֆր. Օննիկ Արապեան, 2 ֆր. Պօղոս Մանուկեան, 1 ֆր. Բարսեղ Կանանչեան, 1 ֆր. Յակոբ Ազապլար 1 ֆր. Յակոբ

- Բայց ինչ եղաւ Միյէ:
- Կարող ես գաղտնիք մը պահել:
- Ինչպէս տապանաբար մը:
- Կը յիշես այն անձը որուն վրայ ուշադրութիւնդ դարձուցի այս առաւուտ ճաշարանը, Գոնսուլու Միյէն էր:
- Անուանի՞ն:
- Այո՛, Անգամուան մը համար թոյլ չը տուին անօթութենէ մեռնիլ տաղանդ մը և դրին այլոց գրպանը աշխատութեան գումար մը՝ որ իրենցն էր: Երգիչ թուրքերը չը բարձրացուց ձայն մը՝ որ չեն լսեր՝ լոկ ապա թաղմահանդէսին վճարելու համար: Ընտիր դաս մը տուինք: (1)

Թարգմ. Մ. ՅՈՒԱԿ
 Բ ա Ր Ի Ղ (Վե՛րճ)

(1) Թաղմահանութեան այս մասին խոստովանութեան մեզի անհասկնալի կը թուի. սակայն բնագիրը ձեռքերնիս չունենալով չի կրցանք բաղդատել: Ի. Կ.

կարելի եղածին չափ փութով, որովհետեւ կուզէինք որ տասը օրէն մեռնէր. և սա հնարաւոր էր:

Ապա հաշիւ ըրինք և տեսանք թէ երեքս վաճառած էինք ութսուն և հինգ փոքր նկարներ ու էջիւտներ և շահած էինք ասոնցմէ վաճառուն և ինչ հազար ֆրանք: Վերջին վաճառումը Բարի կողմէն կը եղած եւ է՛ն հոյակապը. Անճէլիւսը ծախած էր 25 հիւսիս հազար երկու հարիս ֆրանքի: Չէինք կասկածեր թէ պիտի դար օր մը, երբ Ֆրանսա և արտասահման պիտի վճէին այդ նկարը կէս միլիօն ֆրանքի համար:

Այդ երեկոյ, զուարթ ընթրիք մը ըրինք շամբանիայով և, յաջորդ օրը, Գլոտ և ես մեր պայտասկները կապեցինք երթալ Միյէն խնամելու իր վերջին րոպէներուն, հեռացնելու պաշտօնականները իր սենեակէն և օրէ օր տեղեկութիւններ կրկնուէր ֆարլի որ պիտի հրատարակուէր քոլոր քօնդիներէն վրայ: Կազմող ելու

համար անձկայոյզ աշխարհին, վերջապէս, հասաւ ճակատագրական դէպքը, եւ Գարլ միացաւ մեզ ճիշդ ժամանակին՝ օգնելու համար մեր վերջին ու ցաւալի զբաղումի կատարելագործման:

Կը յիշէք այդ հանդիսաւոր թաղմահանանդէսը. թէ ինչպիսի՞ յուզում յառաջ բերաւ ըզմանդակ տիեզերքի վրայ եւ ինչպէս Երկու Աշխարհի հոշակաւորներ եկան հոն իրենց վըշտակցութիւնը արտայայտելու...

Մի՛շտ անբաժան. մենք չորսս րարձարացուցինք զագաղը եւ թոյլ չը տուինք այլոց մեզ օգնել: Ո՛չ ասոնց պատճառի որովհետեւ գագաղը ուրիշ բան չէր պարունակեր բայց եթէ մամէ մարդ մը և սովորական մեռնալակիրները զայն չափազանց թիթեւ պիտի գտնէին անուշտ:

Այո, մենք, չորսս որ՝ գորով պիտի կերպով կապուած միմեանց, մասնակցած էինք այս թշուառութեան ժամերու զրկանքին, այսօր անհե-

տացած վերջնականօրէն, չորսս կը կրէինք զագաղը...

- Ինչպէս, չորսդ
- Այո. Միյէ կօգնէր մեզ իր սեփական գագաղը վերցնելու:
- Տարօրինակ...
- Բայց և ճշմարտութիւն միեւնոյն ժամանակ: Կը յիշես, արդ, թէ ինչ եղան այդ նկարները, Դըրամ: Այնքան ունէինք որ ինչ ընելնիս չէինք գիտեր: (Կայ Բարիզի մէջ մէկը որ Միյէի նկարներէն եօթանասուն հատ ունի: Մեզ վճարած է ասոնց համար ելլու միլիօն: Իսկ գալով այն անթիւ ուրուանկարներուն և է գիւտներուն որ Միյէ կը գրէր մեր ճամբորդած վեց շարթուայ ընթացքին պիտի գործնասաւոր ըսեմ թէ ինչ գնով կը ծախենք զանոնք այսօր և, կրկին, երբ կուզենք վերջ մը տալ:
- Սա հրաշալի պատմութիւն մըն է, անուշտ:
- Անտարակոյս:

Թորոզեան 0.50 սնթ.

Նուիրատուութիւն ԿԱՂԱՆԴԻ առթիւ

Տ. Տ. Սաչիկ Տաճարեան 80 ֆր. 60 սնթ. Կարապետ Պէղագեան 5 ֆր. Ասատուր Փափագեան 5 ֆր. Բարսեղ Սիւզմեան 5 ֆր. Անդրանիկ Շիշմանեան 5 ֆր. Հրանդ Գարագոզեան, 5 ֆր. Ազիզեան Եղբարք 5 ֆր. Ռաֆայէլ Գարագոզեան, 5 ֆր. Յովհաննէս Գոչուռեան 3 ֆր. Արշակ Տաւուտեան, 3 ֆր. Կարապետ Ստեփանեան, 3 ֆր. Արթ. Տէր Մարտիրոս Քէնչ, 2 ֆր. Մարգիտ Ուզուն Պօղոսեան, 2 ֆր. Գալուստ Սահաթեան, 2 ֆր. Յովհաննէս Յակոբեան, 2 ֆր. Սիմօն Սամուէլեան, 2 ֆր. Յարութիւն Սարգսեան, 2 ֆր. Գառնիկ Պէշեան 2 ֆր. Ըղնուռի Օրթորք մը, 2 ֆր. Նիկողոս Քէստանեան, 2 ֆր. Մուրատ Սանուկեան, 2 ֆր. Նշան Գալֆա, 1 ֆր. Միհրան, 1 ֆր. Սաչիկ, 1 ֆր. Նիհրան, 1 ֆր. Համբարձում Աղանեան, 1 ֆր. Յովհաննէս Ծամճեան 1 ֆր. Թադէոր Մն. Մարկոսեան, 1 ֆր. Կարապետ Քորտեան, 1 ֆր. Միքայէլ 1 ֆր.

Ի գիմաց Ազգ. Ընկ. Գործ ժողովոյ Ատենադպիր Ատենապետ Ա. Զարպհանէլեան Սիմօն Սամուէլեան (Կնիք) 31 Դեկտեմբեր 1905 Վ Ա Ռ Ն Ա

Շ Ն Ո Ր Հ Ա Ա Ա Լ Ի Ք

Հոգաբարձութիւնս կը փութայ հրապարակաւ իւր խորին շնորհակալութիւն յայտելու Աղնուռի Տիկին Մաննիկ Տաճարեանի, որ հաճեցաւ ինքնաբերաբար նուիրել 10 չէֆի փայտ Ազգ. վարժարանաց:

Ա Ձ Դ

Ծնողքներէ ոմանք իրենց զաւակօժ ամուսնականները կանոնաւորապէս չի վճարելուն պատճառաւ հոգաբարձութիւնս իր նեղ պիտոճէով չի կարողանար ժամանակին վճարել զաստուներու ամսականները եւ հոգալ զպրօքի ուրիշ պէտքերը: Ներկայիս կը խնդրենք յիշեալ ծնողքներէ որ հաճին իւրաքանչիւր ամսա վճար նոյն ամսուան մէջ անյապաղ վճարել:

Հոգաբարձութիւն Ազգ. երկսեռ վարժարանաց (Կնիք)

Ն Ե Ր Ք Ի Ն Լ Ո Ւ Ր Ե Ր

Տնօրոյս Իշխանական կառավարութիւնը, որոշած է Վիէննայի դահլիճէն պահանջել:

1.— Սերպիոյ հետ կայացած մաքսային դաշնակցութեան ճանաչումը:

2.— Անասնաբուժական համաձայնութիւն, որով կայսրութեան սահմանները բացուին երկրիս եղջերաւոր անասուններու արտածութեան համար:

Կառավարութեան այս վերոյիշեալ պահանջները, եթէ չընդունուին նա չպիտի կնքէ ու է վաճառականական դաշնակցութիւն Աւստրո—Հունգարիոյ հետ: Արդէն իշխանութեանց պատ

ուիրականութիւնը հրահանգ ստացած են: Ընդմիջելու քանակացութիւններ:

Սարաֆօզը Աւստրիացի պատուիրակներուն յայտարարած է ինչ Յուն վար 1 էն սկսեալ. Պուլկարիան ինքնիշխան մաքսային սակր պիտի գործադրէ: Ըսել է թէ Աւստրո—Հունգարիոյ հետ կը բացուի մաքսային պատեարար:

Պատուիրակները Սօֆիա վերադարձան: Երկու օյէ իվեր աւստրիական ապրանքները, մաքսատուէն ազատ կը ձգուին, նոր սակի համեմատ:

Ա Ր Տ Ա Ք Ի Ն Լ Ո Ւ Ր Ե Ր

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

Երբազի անուն, պարսկահայ տակ հայ մը, հոչակաւոր Պ. Նոնտոն իլլիւստրէյցաւ Նիւս հանդէսի թղթակիրը Անցեալ շաբաթ Պօլիս հասնելով իջեալուսէ է Պէրա Բալաս պանդոկը: Երբազին Պօլիս հասնելէն վերջը յուլիս 21 ին Սուլթանի դէմ եղած մահափորձի առթիւ, կազմակերպուած քննիչ մարմնի նախագահ, Մէլհամէ բաշայի ուշադրութիւնը գրուած է: Նէճիպ բաշան հրաման զրկած է Երբազի խանին որ իրեն մօտ երթալ, նա մեթած է երթալ, այն ժամանակ Նէճիպ բաշան 30 հոգի առնելով իր ստորագասեալներէն կերթալ Պէրա Բալաս և կը սպառնայ պանդոկին տեսչին, և նա Երբազի խանը կը կանչէ իր գիւանը: Երբազի խանը կը պահանջէ որ պարսկական զեւսպանտէն կապալ մը ներկայ զըտնուի, սակայն Մէլհամէ բաշան հրաման կընէ իր մարդիկներուն որ պարսկական զեւսպանտէն ո՛չ ոք ձգեն:

Երբազի խանը անմիջապէս բանտարկուած է: Թէև անոր դէմ ու է ամբաստանութիւն մը չկար, անոր յանցանքն է միայն հայ ըլլալը: Պէրա Բալաս և այն թաղի մէջ որ կը գտնուի այս պանդոկը, ձերբակալուած մեծ աղմուկ պատճառած է: Այն օրէն իվեր որ զեւսպանները, Նէճիպ Մէլհամէին թուլատրեցին գործել ալնպէս ինչպէս որ իրեն թիւր կուգայ: Պօլիս ժամանող օտարականները, անպաշտպան, ձգուած են ոստիկանութեան կա, մայականութեանց:

Պելճիգական գործակատարութիւնը (պանդոկապետը պելճիգահպատակ մ'է) և պարսկական զեւսպանտուներ, Նէճիպ Մէլհամէի այս կամայականութեան դէմ խստիւ կը բողոքեն, և կըսն թէ ոստիկանութեան պարտականութիւնն էր գիմել գիւանագիտական գործակցութեան որուն ներկայացուցիչները երբէք այսչեն

մերժած:

— Մարաշախտ Ֆէյզի բաշան, քաջաւած է դէպի Աւստրիա, Սա նայի հիւսիսակողմը ու արապներէն պաշարուած ըլլալով կացութիւնը քրիթիքական է:

— Խրք կան շոգենաւ մը, որ կէմէնի մէջ գտնուող Ֆէյզի բաշայի բանակին համար հրազէն ու հրանիւթ կը տանէր 160 նաւաստիներով ու երթալու էր Ճէտտա, անգլիական պաշտօնէութիւնը չէ թույլատրած Սուէզի ջրանցքէն անցնիլ, ստպուած շոգենաւը ետ է դաժած: Նոյն իսկ մինչև Տարտանէլի բերանը, անոր ընկերացած է անգլիական պատերազմական շոգենաւ մը:

— Պօլսոյ զեւսպանները քանի էր Երբազի սարք Պուրքե ու կողմէ շրջապահուած մը ստացած են, ուր կը պարզեն թէ մեծապէս շահեկան պիտի ըլլայ եթէ Պօլսոյ եւրոպական ներկայացուցիչները մերժեն սնպաշտուն և անտիտղոս անձերու հետ գործերու մասին բանակցելու, զոր պալատը շատ անգամ կը զրկէ իրենց:

Նախարարները և Եպարթուր մը այն իրաւունք ունին զեւսպաններու հետ բանակցելու: Այս կերպով կըսեն, գործերը սելի լաւ պիտի երթան և յառաջի մութեան համար ալ իրական քայլ մը առնուած պիտի ըլլայ:

Ի Ո Ւ Ս Ի Ա

Ինթերպուրկի մէջ լուր կը շրջի թէ՛ զօրավար Երջտէնգո Կովկասի կառավարիչ անուանուած է:

— Թիֆլիս.— Գործաթողները պարագլուխներէն շատերը ձերբակալուած են: Կիչերապահ զինուորներու խմբակի մը վրայ, Ներսէսեան վարժարանէն երկու աուճեր նետուեցան: Զօրքերը անմիջապէս վարժարանը պաշարեցին և սկսան ուճակոծել մինչև որ հրկիզեցաւ: Վարժարանին մէջ մեծաքանակ ուճեր և փամփուշտ կար մթերուած, որոնք պարթեցան, այս պատճառով անկարելի եղաւ կրակը մարել: 33 հոգի մեռած և 30 վիրաւոր կայ: Եսիկայեան թաղի տներէն մէկուն մէջ ուճերի գործարան մը գտնուեցաւ:

Ոստիկանութիւնը փո ձեց տունը խուզարկել, սակայն ուճերբույ գիմաւորեցին: Զինուորականութիւնը տունը ուճակոծեց: Յեղափոխականներէն 8 հոգի մեռած են:

— Ինթերպուրկէն կը հեռագրեն թէ յեղափոխականները յարձակելով «Դիխայիլ» անուն անգլիական շոգենաւի մը վրայ, որ խարսխած էր Բիկայի նաւահանգստին մէջ, շատ մը հրազէն գողցան:

— Վարչապետէն կիմացնեն թէ՛ Նիէյզի հանքի գործաւորներուն և գողաքներու միջեւ ընդհարում մը եղած է, այս ընդհարումի մէջ գողաքներէն շատ մեռած և վիրաւորներ կան: Գործաւորները հանքը գրաւած և իրենց վերատեսչութեան տակ առեր են:

Ն Ո Ր
"ԳԵՂՈՒՆԻ"Ն
ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Նախորդներէն աւելի ճոխ պարունակութեամբ յայտ տեսած է նոր «Գեղունի» կը պարունակէ 100 էն աւելի գեղատիպ դասական պատկերներ, գերազանցօրէն յաջող է տպագրութիւնը, հիւանդի են բազմազունի պատկերներն: Պատկերագրող թերթէ մը թէեւ չի պահանջուիր գրական գնահատելի պարունակութիւն մը սակայն խմբագրութիւնը «Գեղունի» այս բաժինին հարկ եղած ջանքը խնայած չէ, ներքին եւ արտաքին յողումագիրներ ունին հետաքրքրական գրուածներ: Գինն է 10 ֆրանկ, 4 բուրջի, 2 տալար, Դիմել Իմպրիմերի Արմենիէն Ս. Լագուս Վիեննա (Իտալի)

1887 Ն. ՏՄՐԻ 1906
ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՈՐԵԱՅ
Ուսումնական թերթ

Կը մտնէ իւր գոյութեան քան ներորդ տարի շրջանը, և կը շարունակուի իւր ծանօթ ուղղութեամբ և ծրագրով: «Հանդէս Ամսօրեայ» իրրեւ Հայագիտութեան հանդէս՝ պիտի բովանդակէ հայ գրականութեան, մատենագրութեան, բանասիրութեան, լեզուաբանութեան, հնախոսութեան, աշխարհագրութեան պատմութեան վերաբերեալ քննադատական ուսումնասիրութիւններ—ինքնագիր և թարգմանածոյ: Զանց պիտի շառնդին հայականաւոր ու գրագէտ անձնաւորութեանց կենսագրութիւնները: Նոյնպէս քննադատական տեղեկութիւն պիտի տրուի ազգային կարեւոր լրերու, նոր հրատարակութեանց եւն.—Տարեկան բաժնեգրին է 10 ֆր. 4 բբլ. կանխիկ խմբագրութեան հասցէն Ա. լա Բէտաքսիօն տը լա Բրվի Հանդէս» Վիէննա (Օրդի) է/2 Միխիթրեանց 4

Մ Ր Ս Ա Ն Տ Ի Ն Է Ն Ի Է

Յառաջիկայ ուրբաթ երեկոյ ժամ 9ին, անալիտիկութեամբ պ. Տ. Գալստեանի պիտի ներկայացուի «Պաթուր Ազգային կամ Հայ Բանուորները» թատերախաղ 5 արարուած, մէկ պատկեր եւ մէկ վերջաբան: